Poštnina plačana v gotovini | LETO LIX | V Ljubljani, v petek 31. julija 1931 | ŠTEV. 170 a | Cena 1 Din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Mladina pravi: takšni smo

Prišlo je v navado, da se za vse nerazumljivo neravnovesje v našem javnem življenju obdolžuje mladino. Pri tem le redko kdo pomisli na svojo lastno morda že davno mladost in na one sile, ki so njega gibale vprek tedanje »družbe«. Na splošno se pa kaže le malo volje, tudi pri tistih ne, ki bi bili v to poklicani po svojem zvanju, da bi se potrudili do razumevanja sedanje mlade generacije in do spoznanja, kaj ona prav za prav hoče.

Mladinskih studij je vse polno. Je pa nadvse težko najti delo, ki bi bilo resnično univerzalno in ki bi zajelo v jedro mladostnikove duše. Izšla pa je pred nedavnim časom v Nemčiji knjiga, ki zasluži vso našo pozornost. Govori sicer predvsem o nemški mladini, a je tako sodobno pisana, da so mnoge ugotovitve splošnega pomena. Frank Matzke (»Jugend bekennt: So sind wir!«. Reclam, Leipzig) je znan duševeslovec in poznavalec mladine. Piše z veliko odkritostjo in pogumom ter slika stvari tako, kakor se po njegovem mnenju resnično dogajajo. Pred očmi ima mladino od 20 do 30 leta, torej tistih let, ki so vojno že okusili a posegajo sedaj že v življenje s praktičnimi odločitvami.

Matzke ugotavlja, da je mladina docela prelomila s preteklostjo v mišljenju in življenju. Novi ljudje so to, ki jim stojimo nasproti. In ta mladina pridobiva na veljavi in ugledu ter si osvaja družabni teren, kakor ga v isti izmeri zgublja starejša generacija. Novodobno pridobitno življenje potem pa vzgoja, ali bolje nevzgoja, ki je postala tuja celo domačemu družinskemu življenju, dajejo novemu rodu posebno obiležje. Ena takih značilnosti je n. pr. sport, ki je zavzel tolikšne dimenzije, da za vse drugo, tudi najpotrebnejše ni več časa. Preje je bil človek z zagorelim obrazom in krepkimi mišičastimi rokami v boljši družbi skoraj nemogoč. Danes je postalo to skoraj plemstvo. Na blede obraze in mehke, negovane roke se gleda s prezirom in pomilovanjem. Devetnajsto stoletje je končno zašlo. Nihče ne vidi več rešitve življenjskih problemov v modrosti preteklih dob, ampak v ustvaritvi nekaj čisto novega.

Moderna mladina ne pozna več mej, preko katerih bi mislila, da ne more iti. Pred skrivnostnim nima respekta in ga noče. Brezobzirno trga zastore hoteč prodreti do korenine biti in ne veruje, da bi pri svojem gonu naprej nazadnje utegnila vendarle naleteti na zaklenjena vrata. Mladini ni ničesar več skrivnega, nič svetega, nič nerešljivega, prav ničesar, kar bi ji moglo ali znalo biti prepovedano. Ni idealna ne romantična. Govori o novi stvarnosti in če kdo omeni, da je v njej to in ono proti bon tonu vam kvečjemu skomigne z rameni. Mladi odklanjajo vsako voditeljstvo, ker se jim zdi, da jih nihče starejših ne razume in da jim nikdo nima kaj dati. Zato pa sami kažejo neko umirjeno resnost, ki nekdaj v teh letih ni bila poznana. Tragika je privatna zadeva. Ne izliva se ne v prozo, ne v pesem, ne v besedo a v globini duše se čuti mladina osamelo, zapuščeno, nerazumeto. Mladi hočejo biti samo ljudje sedanjosti. Za preteklo se ne brigajo, v bodočnost ne gledajo. Kdor jih hoče razumeti, mora tudi sam prelomiti z običajnimi merili preteklosti.

Mladina je mnogo stvaritev preteklosti vrgla čez krov. Hoče pa ustvarjati nove vrednote. Njeno mišljenje in življenje je čisto individualno, v globini duše ne priznava podrejenosti. Javljajo se pač kolektivne oblike a ne za skupno doživljanje, religijo ali molitev. Kvečjemu za delo. Če vrše dobro delo, ga ne opravljajo iz kakega nadnaravnega nagiba, kar jim je tuje, temveč zato, ker nočejo biti nedostojni. Isto tako vrši vojak svojo dolžnost in sportman igra fair igro. Čednosti po starem pojmovanju ne poznajo. Poznajo obče etiko, ki uravnava zunanji odnos posameznika do družbe. Mišljenja in načela starih nimajo zanje nikake absolutnosti. Filozofski sistemi prednikov in njihova vera jim je nekako isto kakor obiskovalcu muzeja častitljive starinske umetnine. Vpliva nekoliko še vsebina, a neobvezno. Mladina je nosilka nove etike, ki ni utemeljena v razumu ampak v čuvstvovanju novega človeka.

Mladina noče biti religiozna, ne subjektivno-čuvstveno, ne dogmatično-konfesionelno. A tudi odklanja brezboštvo in svobodomiselstvo. Ni ji do tega, da bi živela varno v božji roki ampak h če stati na goli zemlji. O Bogu malo ve, ker ji življenje o njem ne govori. Najbrže bi do islama zavzeli isto stališče kot do krščanstva. Na cerkvi ljubijo njeno estetičnost, umetnost, formalno dovršenost, a v bistvo ne prodro, ker jim je stvariteljna religioznost tuj pojem. Iti v svobodomiselstvo, se jim zdi smešno in bedasto. Mladina ni brez Boga, a ji ni veliko za Boga.

V ljubezni vlada popolna svoboda. Mladini je malo do zakonskega življenja, tudi ne bi rekel, da so večji v spolnih zablodah kot predniki, vendar v spolnosti ne vidijo nič prepovedanega, nič skrivnostnega, ampak vse jim je naravno in samoposebi razumljivo. Tip današnje žene je tovarišica.

*

Pisatelj je hotel zajeti na široko, kolikor mogoče na splošno vso nemško mladino. Njene značilnosti so torej: svobodoljubje, lov za zunanjostjo, skrb za telesno življenje in izživetje brez vsakega globljega odnosa do religije in brez izrazitega negovanja duševnega življenja. Naj vsak sam presodi, ali in v koliko bi gornja izvajanja mogla veljati tudi za našo mlado generacijo.

Vendar, kdor to bere, ne bo mogel reči drugače kot: uboga mladina. A mladi nočejo pomilovanja ampak razumevanja. Do tega imajo pravico. Treba jo je obdati z mnogo več ljubeznjive pozornosti, kakor se je to dosedaj godilo. Ljubezen bo rodila na eni strani razumevanje, na drugi zaupanje.

Mladina pogreša močne opore in zanesljivega varstva. Manjka ji središča, ki more biti edinole Bog. Krivdo na tem nosijo bolj drugi, kot mladi. Krivi so starši, katerim je bil Bog in krščanstvo zgolj etiketa, kriva je šola, ako se sramuje Boga, krivo je vse naše javno življenje, kateremu je vera le še formalnost, a je dejansko docela poganško. Ali naj se čudimo, če zato raste rod, ki ima samo zasmeh za podedovano kulturno dediščino, zameta tudi kar je zdravega in hoče hoditi le svoja lastna pota.

Kdor hoče razumeti mladino, mora postati revolucionar. Sam v sebi mora prelomiti z vsem kompromisarstvom in polovičarstvom, mora svoje življenje resnično ponotranjiti. Potegnil bo mladi rod za seboj tisti, ki bo ves to, kar ima biti. Le temu bo tudi uspelo, da bo mladino zopet zasidral v — Bogu.

Resnica o odstopu nadškofa Kordača

Pretirana in namenoma potvorjena poročila o rezignaciji praškega nadškofa
Protiverski tisk je grdo izrabljal incident, da napade papeževega nuncija

Od našega praškega dopisnika.

Praga, julija 1931.

Zadeva odstopa praškega nadškofa dr. Kordača je še vedno zamotana v toliko nejasnosti hotene ali nehotene, da vam kljub najboljši volji ne morem podati točnih informacij o okoliščinah, ki so vplivale na sivolasega nadškofa, da je odložil svoje breme. Od srede julija ga skoroda ni več časopisa na Češkoslovaškem, ki bi ne prinašal dnevno kakšno senzacijo o tem dogodku. Po nekaterih listih se je razvila celo ostra, včasih tudi surova debata, ki je prešla v inozemski tisk in povzročila veliko zmedo, nad katero se tudi vi pritožujete.

Prvič je javnost izvedela o odstopu nadškofa dr. Kordača, katerega ime je vsled njegovih socialnih pastirskih listov zaslovelo po vsem svetu, dne 13. julija t. l., ko je praški stolni kapitel v uradnem obvestilu objavil, da je nadškof dr. Kordač radi bolezni in visoke starosti rezigniral na nadškofijski prestol in da je bil prelat dr. Picha izvoljen za kapitelskega vikarja, dokler da ne bo postavljen nov nadškof. Tudi najbližja okolica nadškofa je bila naravnost presenečena, ker je vendar videla, kako se je škof zoperstavljal bolezni in kljub svoji visoki starosti zbral vse svoje energije, da točno in vestno izvršuje dolžnosti svojega poklica. Njegovo zdravje pa se je nasprotno zadnje čase le izboljšavalo. Ker je odstop prišel tako nepričakovano, so iz razumljivih razlogov navalili časnikarji vseh kulturnih smeri na odstopivšega nadškofa in na vse one, o katerih so mislili, da jim je kaj znano o tem dogodku. Krotila so najnenavnejša poročila, češ, da je bil dr. Kordač od papeževega nuncija msgr. Cirtacija prisiljen da odstopi, da je rezignacija po kanonskem pravu neveljavna in da je izvolitev dr. Picho na kapitelskega vikarja ničeva. Nekateri listi so nato na najsurovejši način napadali apostolskega nuncija samega. Celo nekateri katoliški listi so se pustili zapeljati do objav, ki so bile polne prikritih napadov na osebo nuncija. Zopet drugi listi so zahtevali od vlade, naj ščiti dr. Kordača. Zadeva je postala od dne do dne bolj mučna in seveda tudi vedno bolj škodljiva ugledu katoliške cerkve, predvsem še, ker so se nekatere izjave starega nadškofa nalašč potvorile in tendenciozno zavile. Nekateri listi, kot na pr. »Stribrenijev List«, so namenoma izrabljali ta incident za svoje protiverske namene, kljub temu pa so znali vse svoje sovražne napade na nuncijaturo in na katoliško cerkev maskirati s pobožno željo, da jim je samo na tem ležeče, da obvarujejo katoliško cerkev na Češkoslovaškem čisto in svobodno. Zelo je škodovalo tudi dejstvo, da se je nuncijatura zavila v neprodirljivo tišino in ni odgovorila na noben napad. Nasprotniki papeževega nuncija, ki so mu očitali, da iztirjava prevelike vsote denarja od češkoslovaškega episkopata in da se obnaša surovo in brezobzirno napram škofom, še danes lahko trdijo, da njihove izjave niso bile preklicane.

Zadnje dni je praški ordinarijat objavil besedilo pisma, v katerem nuncij naznanja nadškofu Kordaču, da je sv. Stolica sprejela njegovo rezignacijo. Sedaj so se oglasili tudi polurадni listi, ki so ohranili hvalevredno rezerviranost in niso v ničemer posegali v časopisno debato. Ugotovili so med drugim, da bi se bilo vendar spodobilo, da bi bil nadškofijski list objavil tudi pismo, v katerem je dr. Kordač zaprosil za svoj odpust. Ker se to ni zgodilo, je ostal vtis, da z nadškofovim odstopom vendarle ni vse v najlepšem redu. Dr. Kordač je bil imenovan za papeževega prestolnega prisednika in za titularnega nadškofa amasejskega. S tem bi imelo biti vprašanje rešeno, ker je odstop postal definitiven, toda časopisna debata traja še vedno naprej in noče priti do konca.

Ako bi hoteli iz tega kaosa različnih mnenj izluščiti resnico, bi prišli do sledečih dejstev:

Nadškof Kordač je brez vsakega dvoma potom praške nuncijature zaprosil za odpust iz službe, toda prošnja sama najbrž ni bila napisana prostovoljno in iz lastnega nagiba. Nadškof se je čutil nekoliko užaljenega, ko so mu imenovali škofa-koadjutorja, s pravico nasledka in je zato lažje in raje zapustil svoje visoko mesto. Tudi njegovih 80 let mu je olajšalo odhod, tembolj, ker ga je tekom zadnjih dveh let že dvakrat zadela možganska kap. To so dejstva, katerih pomen se ne sme podcenjevati. Na drugi strani pa se danes ne da več zanikati, da je obstojalo resno nasprotstvo med nadškofom in med nuncijem. Žalostno je samo in za katoliško cerkev škodljivo, da je o teh nasprotstvih zvedela tudi široka javnost. Sivolasi nadškof tega gotovo ni želel in ko je zapazil, da so se njegove izjave namenoma potvarjale in grdo izrabljale, je prepovedal časnikarjem vstop v svojo palačo. On sam je bil opetovano naglasil, da njegova rezignacija na noben način ni v zvezi z ostro obsodbo sodobnega kapitalizma. V dokaz naj služi vatikansko glasilo »Osservatore Romano«, ki je nadškofove socialne izjave dobesedno ponatisnil in jih tako tudi sprejel in potrdil. Nadškofove besede so bile v vatikanskem glasilu ponovno citirane v borbi med fašizmom in med katoliško akcijo. Na vsak način pa je po mojem mnenju velika škoda, da so vsi ti nesrečni dogodki vzbudili na Češkoslovaškem vtis, da Rim in njegov odposlanec nuncij ne razumeta več češkoslovaške duše. Bog sam bo odločil, komu pripada ta težka krivda.

Fašistična prisega in katoliška akcija

Vlada grozi katoličanom, ki nočejo obnoviti fašistične prisege

Rim, 30. jul. Te dni so imeli voditelji ženske katoliške akcije duhovne vaje in so bile ob sklepu sprejete v avdienco pri sv. očetu. V kratkem nagovoru je papež izvajal, da so duhovne vaje bile za nje vir milosti, da bodo vztrajno molile zlasti v teh težkih dneh, »ki nam pa vendarle ne smejo vzeti vedrosti in zaupanja, ker moramo vse upati od Boga, ki je obljubil, da nam bo vsega dal, ako ga bomo prosili.«

Te besede sv. očeta razodevajo njegovo nadnaravno zaupanje, da bo junaška verska borba, ki jo proti svoji volji bije s fašizmom, z božjo pomočjo srečno iztekla in njegovo trdno vero v pravilnost načel, po katerih je vodena katoliška akcija.

V spominu bo še, da je papež svoje dni zahteval, da naj fašistična prisega ne velja za katolike brez potrebnih rezerv. V posebnem uvodnem članku pa sedaj »Osservatore Romano« ugotavlja, da so na več krajih članom katoliške akcije, ki so istočasno vpisani v fašistični stranki, predložili znova fašistično prisego, ki naj jo le-ti obnove brez rezerve, sicer bodo izključeni iz stranke z vsemi posledicami. »Osservatore Romano« sicer pripominja, da gre najbrže le za lokalne slučaje, ugotavlja pa vendar, da je tak postopek popolnoma neumesten. Očividno se s tem hoče postopati proti direktivam sv. očeta, ker se sili katoličane obnoviti fašistično prisego brez rezerve, ko je vendar jasno, da se katoličan v ničemer ne more vezati, kar bi bilo proti božjim in cerkvenim postavam. Iz fašističnega postopanja bi se dalo sklepati, da se nekoga hoče obvezati, da bo šel tudi proti cerkvi, ako se mu bo to ukazalo. To početje škoduje tudi režimu, ki je tolikokrat izjavljal, da spoštuje katoliško revo in cerkev. Je pa tudi nekoristno početje fašistov, ker nikogar ni mogoče nikdar obvezati v veri in tudi ne s prisego, da bo nekaj storil, kar bi bilo proti cerkvenim in božjim postavam.

»Upamo, da se bo s to stvarjo prenehalo, ker je žaljiva in brezkoristna,« zaključuje »Osservatore«. »Vendar smo jo omenili, ker bi vendarle utegnila koga v vesti vznemiriti.«

Vatikan in Italija

Vatikansko mesto, 30. jul. x. **Vse kaže na to, da se napetost med Italijo in med Vatikanom do konca septembra ali oktobra ne bo v ničemer spremenila. Do takrat bo poseben odbor, sestavljen od kardinalov in drugih višjih dostojanstvenikov, imel nalogo, da strogo nadzira razvoj in da redno poroča papežu o vseh novonastali podrobnosti. Ta odbor bo ostal v permanentnem zasedanju. Nekateri zunanji listi so raznesli vest, da je državni tajnik kardinal Pacelli odstopil in da je bil bivši državni tajnik Gasparri poklican, da prevzame odgovornost za zunanjo politiko Vatikana. Te vesti so bile danes od državnega tajništva demantirane kot izmišljene in tendenciozne.**

Načrt dr. Mania o vzhodnem bloku

Romunski državnik bo zapustil zatišje

Bukarešta, 30. jul. or. Bivši predsednik romunske vlade dr. Maniu je sprejel zastopnika uradnega tiskovnega urada, ter mu obrazložil svoj načrt o izboljšanju gospodarskih razmer v Evropi, ki bi imelo za posledico tudi uravnovešenje političnega položaja. **Dr. Maniu se sicer klanja pred idealnim načrtom Briandove Panevrope, toda kot praktičen politik vanj ne veruje. Sanacija Evrope mora začeti z ustanovitvijo državnega bloka na vzhodu, kateremu se morata pridružiti tudi Avstrija in Madjarska. Ta blok bi se moral ustanoviti le s privolitvijo in pod skupno kontrolo Francije in Italije. Njegova prva naloga bi bila vzeti v roke vprašanje poljedelstva in rešiti bednega kmeta.** On se zoperstavlja tudi povratku Habsburžanov na katerikoli prestol v Srednji Evropi. To bi ne bilo v interesu nobene države, najmanj pa Nemčija, akoravno slednja misli, da bi s Habsburžani na Madjarskem mnogo pridobila. Po tem razgovoru je bil dr. Maniu sprejet v avdijenco pri kralju, kar je dalo povoda k domnevanjem, da se bo užaljeni politik zopet vrnil na čelo svoje kmetske stranke in da bo zopet aktivno posegel v politiko Romunije.

Sovjetski vandalizem

Riga, 30. jul. ne. **Sovjetsko časopisje poroča, da je sovjetska vlada potom naredbe predpisala porušitev stare katedrale Odrešenika, ki je največja cerkev v Moskvi. Z delom se bo pričelo v najkrajšem času. Prvotno je imela vlada namen prezidati in povečati to cerkev, ter jo spremeniti v velikansko palačo Sovjetov, toda pozneje se je odločila za njeno odstranitev, češ da je ta cerkev, ki je bila sezidana v spomin na zmago Rusije nad Napoleonom, absurdna zgradba stare Rusije in spominja preveč na dobo aristokratov in velepo-sestnikov. Katedralo bodo porušili tekom 6 mesecev, nakar bodo na njenem mestu začeli polagati temelje za projektirano palačo Sovjetov. Zgradba bo po načrtih dovršena koncem 1933, tako da bo že lahko služila za jubilejno slavnost na koncu takoimenovane petletke. V njej bo baje prostora za 20.000 ljudi.**

Tečaj apostolata za mladino

Split, 30. julija. ž. Na Bolu na Braču so se sestali včeraj popoldne udeleženci tečaja Apostolata mladine iz vseh krajev. Najprej so se sestali v Splitu, nakar so krenili naprej na Brač. Sprejel jih je prior samostana oo. dominikancev, g. dr. Rabadan. Danes ob 7 se je udeležilo sv. maše 110 mladeničev. Ob pol 8 je po sv. maši imel govor dr. Kolarek, nakar se je začelo zborovanje na prostem. Otvorjena je bila letna skupščina predstavnikov Apostolata mladine sv. Cirila in Metoda. Skupščino je otvoril g. Bogdan in predlagal, da temu sestanku predseduje g. Pavico Tijan. Najprej je predsednik pozdravil priorja samostana g. dr. Rabadana in se mu zahvalil, da je omogočil to zborovanje. Dr. Rabadan se mu je v toplih besedah zahvalil in sporočil obvestilo škofa dr. Pušiča, ki se ni mogel udeležiti zborovanja radi neodložljivih poslov. Nato se je prešlo na dnevni red in prečitani so bili zapiski sej in o delu posameznih skupin. Nato se je razvila obširna debata in se je posebno razpravljalo o predlogu glavnega odbora glede društvenih pravil, ki bi omogočila lepo delo krajevnih skupin. V nov upravni odbor so bili izvoljeni: Srečko Kareman, Drago Uvonovič, Davor Mante, Anta Blaževič in Maksimiljan Bače. Popoldne je imel predavanja g. dr. Bellič o socialni okrožnici »Rerum novarum«, za njim pa je imel predavanje dr. Podelščak o sodobnem krščansko-socijalnem pokretu. Zborovanje se nadaljuje.

Proces Košutič-Predavec

Bjelovar, 30. jul. ž. Danes se je pričel pred tukajšnjim sodiščem interesanten proces proti dr. Mirku Košutiču in Josipu Predavcu radi § 302 kazenskega zakona. V obširni obtožbi se navajajo razlogi, ker je dr. Košutić v svojem prizivu žalil državne uslužbence češ, da je ves senat stal pod terorjem privatnih udeležencev. S tem je dr. Mirko Košutić oklevetal sodnike. Predavec pa je obtožen, da je dal dr. Košutiću navodila za sestavo revizije in priziva. Predavec k današnji razpravi ni bil pozvan, pač pa ga bodo poklicali k prihodnji. Dr. Košutić se po prečitanju ne čuti krivega in odgovarja po redu in zelo oprezno na obtožbo. Priznа, da je napisal priziv po navodilih Predavca. Razprava se je nato preložila in se bo nadaljevala, čim dobi sodišče neke važne spise

„Mussolini južne Amerike“

Kako je prišel na vlado in kako je pobegnil diktator republike Čile Carlos Ibanes

Berlin, 30. julija d. Današnja »Germania«, priobčuje zanimiv dopis svojega poročevalca v Čile, iz katerega je razviduo, pod kakšnimi okoliščinami je moral odstopiti »Mussolini Juž. Amerike«, predsednik in diktator republike Čile, general Carlos Ibanes. Republika Čile je uživala med svojimi južno-ameriškimi sestrami šloves, ki ga uživa v Evropi Rusija. Kakor tu, tako zija tudi v Čile globok socialni propad med plastmi ljudstva, ker skoroda ne obstoja tista srednja plast, ki je postala hrbtenica po industrijaliziranih evropskih državah. Vsled tega se je rodil zelo oster in radikalen levičarski pokret naperjen proti oligarhiji bogatih družin, ki so imele vso oblast v rokah. Po daljši sistematični agitaciji se je posrečilo advokatu Arthurju Alessandri, da je potegnil za seboj ljudske mase, ki so v svoji neizobraženosti in svoji nepopisni bedi videle v njem neke vrste odrešenika.

Alessandri je znal tako razpaliti ljudstvo s pretiranimi in neizpolnjivimi obljubami, da so ga slednjič izvolili za predsednika republike. **Ko je videl, da danih obljub ne more izpolniti, so izbruhnili po vsej deželi štrajki, ki so dovolili energičnemu vojnemu ministru, generalu Ibanesu, da je potegnil oblast nase in jo s pomočjo vojaštva tudi obdržal.** Ustava je bila odpovedana, opozicija prepovedana. Toda veliko skrb, katero je posvečal blagostanju armade, je povišala državne izdatke in seveda tudi davčna bremena. Politiki in delavski voditelji, ki so dvigali protest proti diktaturi in njenemu načinu vladanja, so bili izgnani ali internirani na oddaljenih otokih Tihega oceana, kjer so živeli pod najstrožjim nadzorstvom. Pogostokrat so izbruhnile manjše revolucije, toda železna pest generala Ibanesa jih je takoj potlačila. Naposled je zajela čilsko republiko tudi svetovna gospodarska kriza, ki je zlomila hrbtenico tudi Ibanesovi diktaturi. Glavno bogastvo Čile je salpeter. Cene salpetru so na svetovnem trgu tako katastrofalno padle, da je vztrepetalo vso narodno gospodarstvo republike. Davčni vijak se je še bolj stisnil in seveda povzročil naraščajočo nezadovoljnost med narodom. Naenkrat država ni mogla plačevati svojih dolgov in angleški strokovnjaki, ki so bili poklicani v deželo, so izjavili, da je katastrofa neizogibna.

Nove drakonične odredbe generala Ibanesa so sejale samo ogorčenje, katerega so revolucijonarji izrabljali v svoje namene. Istočasno so izbruhnile na vseh koncih in krajih republike manjše revolte, vojaštvo je moralo biti vedno v pripravljenosti, po nekod je prišlo celo do krvavih izgredov. Revolucijonarni duh se je širil kot rak in zajedaval vedno bolj globoko v oslabelo narodno telo. Celo izobraženi stanovi so se pridružili pokretu, tako da so med drugimi zdravniki odklanjali zdravljenje ranjencev vladnih čet. Nazadnje se je nekaj sto akademikov zabarikadiralo na univerzi in odprlo ogenj na mestno policijo. Spričo takšnega položaja je šla deputacija voditeljev vplivnejših strank h generalu Ibanesu in zahtevala od njega, naj nemudoma odstopi. V zadnjem trenutku se je omahujoči diktator obrnil v posebnem proglasu na narod ter mu zagotovil, da bo pod njeg. vodstvom sigurno prebredel sedanjo krizo. Proglas je ostal brez odmeva, pocestne bitke so se nadaljevale, oddelki armade so se začeli puntati in bratiti z vstaši. Ibanes je sprevidel, da je prišel konec njegove avanture in ker ni smel pričakovati, da mu bodo prizanesli, je rajši pobegnil.

Po njegovem odhodu je predsednik senata Letelier sestavil provizorično vlado, kateri se pa še ni posrečilo ustaviti mir in red v državi. Mogoče se bo zopet pojavil tribun Alessandri, ki živi v Parizu v izgnanstvu, toda tudi njegov povratek ne bo odstranil denarne krize, tako da obstoji bojazen, da bodo tej revoluciji sledile še druge, mnogo bolj krvave in krute

Stanje Lloyd Georgea

London, 30. julija. AA. Davi so objavili tale komunike:

»Lloyd George je prebil mirno noč in se počuti dobro.« Kralj, kraljica in waleški princ so poslali Lloydu Georgeu simpatijsko brzojavko. Kralj se je s svoje jahte v Cowesu, večkrat informiral o zdravstvenem stanju bolnika. Ko je ministrski predsednik MacDonald prispel z letalom v London, je takoj brzojavil Lloyd Georgeu, da se veseli, da je operacija uspela in želi bolniku, da bi čimprej ozdravel.

Preden so ga operirali, je Lloyd George narekoval svoji hčeri sporočilo liberalni poletni šoli, ki jo otvorijo danes v Cambridgeu.

Razdelitev pšenice in koruze

Belgrad, 30. jul. ž. Za preskbro pasivnih krajev s pšenico in koruzo bo vlada odkupila od poljedelcev potrebne količine teh pridelkov potom privilegiranega društva in bo te količine razdelila potom banskih uprav pasivnim krajem. Razdelitev se bo izvršila najprej tam, kjer je ljudi doletela potresna ali pa elementarna nesreča. Za nabavo potrebne množine pšenice in koruze so krediti že določeni.

Izvoz našega sadja

Belgrad, 30. julija. ž. Izvoz našega sadja v Nemčijo je v teku tega meseca nekoliko popustil, kar je pripisati splošni gospodarski krizi v Nemčiji. Zato pa je bil izvoz sadja v ostale države večji kot prejšnje mesece.

Nova proga

Belgrad, 30. julija. AA. Otvoritev proge Lopatica—Raška in Čukarica—Belgrad Sava ter njih izročitev prometu se ne izvrši zaradi tehničnih zaprek 1. avgusta, kakor je bilo razglašeno v Prometnem vestniku v št. 30 in 31, nego se proga Lopatica—Raška otvori 7. avgusta, proga Čukarica—Belgrad Sava pa 15. avgusta.

Zveza za zbiranje konj

Belgrad, 30. julija. AA. Organizacije za selekcijo konj, pasme Nonius, ki jih je zdaj 23, so sklenile sklicati sredi avgusta ustanovno skupščino svoje zveze, na posestvu Karagjorgje, kjer posebno goje konje te pasme. Razen zastopnikov kr. banskih uprav se skupščine udeleži tudi načelnik oddelka kmetijskega ministrstva, dr. Ljudevit Prohaska.

Dunajska vremenska napoved. Jasno, nekoliko topleje, krajevne nevihte pa niso popolnoma izključene.

„Zeppelin“ zopet doma

Slabo vreme preprečilo polet na severni tečaj

Berlin, 30. julija. AA. Po neuspelem poletu v polarne kraje, se je »Graf Zeppelin« pojavil nocoj nad Berlinom. Krožil je nad mestom pol ure, nakar je pristal nocoj ob 7 nad letališčem Tempelhof, kjer ga je tisočglava množica burno pozdravljala. Zrakoplov je zbral veliko znanstvenega materiiala. V Berlinu ostane še nekaj ur, da obnovi gorivo in ukrca nekaj potnikov, nakar bo še tekom noči nadaljeval polet v Friedrichshafen. Dr. Eckenerja in njegove pogumne tovariše so pozdravili zastopniki državne vlade in mestnih oblasti. Vsi potniki so se navdušeno izrazili o čudovitem poletu nad polarnimi pokrajinami. Prof. Samojlovič je dejal, da so zrakoplovi idealno sredstvo za polarna raziskavanja in da bi prejšnje ekspedicije potrebovale leta in leta, da bi storile to, kar je storil zrakoplov »Graf Zeppelin«.

Znanstveniki, ki so se udeležili poleta, so **sodelovali v popolnem sporazumu in končali svoje delo v dveh dneh. Prof. Samojlovič je dalje izrekel upanje, da bodo polet čim prej ponovili, in sicer na širši mednarodni podlagi, ker so stroški polarnih poletov preveliki za privatno inicijativo.**

Zrakoplov ni izvedel celotnega poleta, kakor so prvotno nameravali, ker je izgubil preveč časa v Franc Jožefovi deželi. Tu je ostal na prošnjo znanstvenikov skoraj en dan, namesto nekaj ur. Znanstveniki so hoteli popraviti zemljevid tega otočja, ker so dognali, da so sedanji zemljevidi netočni. V torek je zrakoplov dosegel Severno deželo, bivšo Deželo Nikolaja II. Dognali so, da je ta dežela veliko večja, kot so prvotno menili. Ker je zmanjkavalo goriva, je dr. Eckener sklenil opustiti nameravani polet do novosibirskih otokov in vrniti se preko Novaje Zemlje. Ker je bilo slabo vreme, se zrakoplov v Leningradu ni ustavil in je nadaljeval pot proti Berlinu. Obkrožil je dvakrat Leningrad in vrgel s pomočjo malega padala več zavojev z listinami in pismi ruskih članov ekspedicije.

V brzojavki sovjetski vladi se je dr. Eckener zahvalil za pomoč in obžaloval, da ni mogel pristati v Leningradu. Zanimivo je, da je zrakoplov tekom poleta čul jasno poročila vseh radiopostaj od Berlina do Tokia, dočim ni nobena radio postaja slišala njegovih brzojavk.

O zrakoplovu ni bilo vesti 30 ur. Menijo, da so v polarnih pokrajinah tako zvane mrtve cone, ki so bile doslej neznane.

Pisma in živila za prof. Ušakola, vodjo skupine, ki je na osamljenem otoku Severne Zemlje, niso mogli oddati. Nad otokom je ležala gosta megla. Zato so vrgli zavoje pri Dickensonovem otoku, na ustje reke Jenisej, odkoder bo poštni parnik spomladi prinesel Ušakolu te stvari.

Pod morjem na tečaj

Avantura podmornika „Nautilusa“

London, 30. jul. Odhod »Nautilusa« iz Devonporta je bil ginljiv. Kakor znano, hoče ta podmornica prodreti do tečaja pod ledom in v polarnih krajih srečati »Malygina« in »Zeppelina«. Zrakoplova pa ne bo več dobila, ker se je »Zeppelin« zaradi slabih atmosferičnih razmer s Franc Jožefove zemlje že vrnil v Evropo. Pač pa utegne srečati »Malygina«, seveda, če se bo »Nautilusu« podmorski prodor do tečaja posrečil.

Zadnje dni so na popravi »Nautilusa« v plymoutskih arzenalih in krovu podmornice dobesedno mrzlično delali. Posadka si je komaj privoščila minimalno potrebni počitek, ker se vsakemu mudi, da čimprej prispe na cilj. Navdušenje za veliko podjetje je premagalo v posadki in v članih ekspedicije vse fizijologične postave.

Ko so radikalne poprave bile končane, so se vršile seveda poizkušnje. Uspele so izvrstno, dasi seveda realnost postavlja vsak stroj pred celo vrsto nepredvidenih okoliščin. Motorji so zdaj tako izpopolnjeni, da bodo, kolikor more človeška pamet soditi, prenesli vožnjo pod polarnim ledom. Tudi poizkusi potapljanja so uspeli brezhibno. Umevno so se naredili tudi poizkusi z mogočnimi svedri na električni in na ročni pogon, ki imajo lomiti led, da ladja lahko vsplove v polarnem morju na površino. Tudi ti poizkusi so pokazali uspelost aparatov, kolikor se sploh pač da dognati v nepolarnih razmerah. Kapitan Wilkins je prepričan, da je »Nautilus« sedaj popolnoma usposobljen za postavljeno težko in doslej nezaslišano nalogo.

Dne 28. t. m. ob 7 zjutraj je bilo vse gotovo za odhod, ob 8 pa so zaropotali motorji. Vse ladje v devonportskem pristanišču so bile gotove za pozdrav. Sirene so zatulile, ne jamborih pa so zavihrale zastave 20. narodov, ki so pozdravljale ameriško zastavo, plapolajočo na »Nautilusu«. Ta moment je bil zelo ginljiv, saj je marsikomu stiskala srce bojazen, da se pogumni možje ne bi več vrnili iz dežele večnega ledu. Posadka sama je bodra in vesela in ne dvomi v srečen izid velikega podjetja.

Vreme ob odhodu je bilo jasno in lepo, morje pa je nekoliko vzvalovano.

Prah za angleškimi ministri

Rezultat berlinskih pogajanj — slamica za potapljajočega

Berlin, 30. julija. tg. Pogajanja za moratorij v Berlinu so se končala tako, kakor je bilo pričakovati: Ker se niso zbrali pooblaščeni zastopniki upniških bank, temveč samo njihovi zaupniki, se ni moglo obvezno sklepati o prolongaciji. Razgovori pa so položaj bistveno razjasnili. *Angleške in ameriške velebanke in cela vrsta manjših angleških akceptnih bank, za enkrat ne bodo odpoklicale svojih kratkoročnih gotovin, ki jih še imajo v Nemčiji. Tudi z manjšimi bankami teh držav ter tudi s francoskimi, holandskimi in švicarskimi bankami, bodo poskušali priti do sporazuma. S tem razvojem se je uresničil eden glavnih načelnih predpogojev za obnovitev popolnoma svobodnega plačilnega prometa.* Nadaljnja pogajanja so se koncentrirala na problem Danat banke. Sedaj je bila ustanovljena lombardska banka, ki naj vsem berlinskim privatnim bankam da možnost prodaje svojih efektov. Zavod je bil ustanovljen s kapitalom 1 milj. mark, katerega so plačale velebanke in večji krog privatnih bank. *Nemška državna banka se je danes odločila dati hranilnicam nov diskontni kredit v višini 75 milj. mark, tako da je odstranjena nevarnost, da bi se hranilnice morale zapreti.* Če se znesek polno plača, bo znašal celokupni potrebni kredit teh zavodev okoli 500 milj. mark. O višini nove diskontne mere, ki jo je pričakovati, se še ni sklepalo definitivno.

Berlin, 30. julija. tg. Nemški državni kabinet bo še tekom tega tedna sestavil načrt, po katerem naj se po zaključku pariških in londonskih pogajanj uravna nemška gospodarska politika. Računati je s tem, da bodo do sobote izdane primerne zasilne naredbe. Dotlej pa bo gospodarski odbor kabinetа s strokovnjaki izvršil potrebne priprave.

Nemčija ostala velesila

Pariz, 30. jul. tg. »L'Oevre« je danes objavil intervju z angleškim ministrskim predsednikom Mac Donaldom, v katerem izjavlja Mac Donald: Moji vtisi s pota v Berlin so zelo globoki. Hotel sem dobiti čim natančnejšo sliko o položaju Nemčije. Nemčija je ostala velika sila. Nemčija razpolaga z neslutenimi industrijalnimi silami. **Moje prepričanje je, da Nemčija nikdar ne more propasti. Nemški narod, ki trpi danes radi težke skušnje, ki mori njegove živce razpolaga z rezervami, radi katerih nikdar ne bo zapustil samega sebe. Obnovil sem zopet mnoga stara prijateljstva in sklenil nova. Smatram, da je poleg te obnovitve prijateljskih odnošajev glavni problem sedanjega trenutka nemško-francoski sporazum. Angleška delavska vlada je pripravljena po svojih močeh podpirati ta sporazum. Delavska vlada nikakor ne misli na to, da bi nadaljevala politiko ravnotežja v Evropi.** Na mesto te politike hočemo postaviti politiko sodelovanja. Če bi prišlo resnično do takega sodelovanja v Evropi, bi postale vse stare zveze preteklosti odveč. Žalibog ne bo lahko priti do tega cilja, ker smo preveč pod vplivom preteklosti.

Obisk koroških dijakov

Zagreb, 30. jul. ž. Včeraj dopoldne so si ogledali koroški dijaki iz Burgenlanda zagrebške znamenitosti, popoldne pa so obiskali tudi okolico.

Atentat na Čangkajšeka

Nanking, 30. julija. AA. Redarstvo je odredilo obsežne varnostne ukrepe, da zaščiti življenje generala Čangkajška. Kakor sedaj poročajo, je bil na Čangkajška izvršen drzen atentat v javnem parku v Nanhangu, kjer je glavno taborišče nacijonalistične vojske. Iz gozda je bilo na Čangkajškov avtomobil oddanih več strelov, ki pa ga niso zadeli. Straža je preiskala ves park, ne da bi našla atentatorjev. Kasneje so v mestu prijeli 3 sumljive osebe, ki so priznale, da jih je nasprotna vlada najela, naj ubijejo Čangkajška. Vse tri so takoj usmrtili.

Iz „Slovenčeve“ včerajšnje druge izdaje

Borba za Srednjo Evropo

Praga, 29. julija. tg. *»Narodny Politika« objavlja informacije, ki jih je baje dobila o francoski koncepciji v Srednji Evropi. Program bodočih francosko-italijanskih razgovorov bo obsegal naslednje točke: Sporazum o brodovjih v Sredozemskem morju, sporazum o Tunisu, razprava o Nettunških pogodbah, o reparacijskih vprašanjih, medsebojnih dolgovih in reviziji mirovnih pogodb, o finančnem stanju Italije in o francoskem posojilu treh milijard frankov. Dočim bodo razprave o prvih vprašanjih najbrže le bolj teoretične, bodo pogajanja za posojilo popolnoma konkretna.*

Državi se bosta zedinili tudi za skupno linijo italijansko-francoske politike v Srednji Evropi in razpravljali o ustvaritvi protiuteži proti nemškemu pritisku v Srednji in Jugovzhodni Evropi. Italija se ne bo identificirala niti z madjarskimi sanjami o personalni uniji med Avstrijo in Madjarsko, niti o usločenju Habsburžanov na Madjarskem. Začela se bo za češkoslovaško-francosko zamislijo nevtralizacije Avstrije in za popolno ločitev Avstrije od Nemčije. V Parizu je Laval pouderjal neuspeh obiska angleških državnikov v Berlinu. Nemci bodo končno sami našli pot k Franciji, tembolj, ker jih bo do tedaj Francija rešila skrbi glede zahtevanih jamstev, katera si bo Francija medtem že sama preskrbela.

Francosko posojilo Madjarski se bo izvršilo samo proti političnim jamstvom, pri čemer ima svoje interese tudi Mala antanta. V tej zvezi je računati tudi s poljsko-češkoslovaškim sporazumom. Kot bistveno točko svoje evropske zamisli smatra Francija stabilizacijo razmer v Srednji Evropi. Glavno iniciativo za to prepušča Francija Češkoslovaški, ki bo poglobila svojo zunanje-politično orientacijo. Pričakovali je pomembnih izprememb v Mali antanti, posebno na gospodarskem polju. V zadnjih dneh se opaža tudi pritisk francoske diplomacije posebno v Bukarešti in Varšavi, da odstrani golove poljsko-romunske nesporazume. Francija si tudi prizadeva pripraviti Romunijo do pogajanj z Rusijo, kar je Francija dobila od Rusije zagotovilo, da bi se Besarabsko vprašanje lahko za pet let odstavilo z dnevnega reda, če ne bo najti druge rešitve.

Razum zmaguje na Madjarskem

Budimpešta, 29. julija. AA. MTI poroča: Opozicijski poslanec legitimistične struje Palavicin je imel za poslancem Rassayem govor, v katerem je nastopil proti sedanji politiki vlade. Madjarska zunanja politika bi si morala zagotoviti simpatije Francije, ker podpora Italije še ne zadošča, zlasti ne v sedanji gospodarski krizi. V sedanjem položaju je to dvakrat potrebno, ko je v središču interesov vprašanje carinske unije in vprašanje priključitve Avstrije Nemčiji. Madjarska ima sedaj lepo priliko, da vodi koristno politiko. *Jasno je, da francoski kapital in francoska politika ne moreta podpirati Nemčije, dokler se Nemčija ne odreče priključitvi. Ne da bi izdali svoje simpatije do Nemčije, moramo delati za sporazum s Francijo. Javna tajnost je, da je Italija dala pobudo za pacifikacijo vprašanja o eventualni avstrijsko-madjarske unije, s čimer bi, če se to doseže, Italija preko Madjarske dobila velik vpliv v Evropi in imela dominanten položaj v osrednji Evropi.* S tem bi hkrati tudi preprečila priključitev. Francija bi bila brezpogojno pripravljena podpirati to avstrijsko-madjarsko unijo ker bi s tem nastal zanjo močan zid poper vsenemško nevarnost. V podonavsko kolijno se mora vrniti ravnotežje.

Snovden noče francoske pomoči

London, 29. julija. tg. Oficiozni »Daily Herald« označuje poročevanje o kreditnih pogajanjih v Parizu za neresnično in tendenciozno. List piše: V teh dneh se vodi vojna, da razbije angleški kredit in zaupanje Evrope v stabilnost in solvenco londonskega denarnega trga. Pred 10 dnevi so se razširile govorice, da je londonska City radi nemških težkoč prizadela isto resno, da je možno, da se bo tudi v Londonu proglasil moratorij. Včeraj so bile razširjene vesti, da je angleška narodna banka prisiljena prositi francosko narodno banko za posojilo 20 milijonov funtov, da bo mogla zadostiti svojim mednarodnim obveznostim. Obenem je prišla iz Pariza vest, da je bilo zadnje zlato odpoklicano iz Anglije radi negotovosti na angleškem trgu. Neprestano širjenje takih zloholnih govoric ni nič drugega kot premišljeni poskus gotovih francoskih interesentov, ubiti angleški kredit na kontinentu. Nemčija, Avstrija in druge države naj se prepričajo, da je samo ena država finančno močna in neomajena, to je Francija, in da sme gledati samo v Pariz, kdor potrebuje pomoči, ter da je treba biti pripravljen na to, podvreči se političnim in gospodarskim pogojem, kdor hoče dobiti francosko pomoč. Na drugi strani pa hočejo vzeti Ameriki veselje, igrati vlogo pri gospodarski obnovi Evrope. Stavka proti Hooverjevemu načrtu, zadavljenje londonske konference, trajni odpor proti razorožitvi, vse to je prikrojeno tako, pognati razočarano in odklonjeno Ameriko zopet v izolacijo. Pozicija angleške narodne banke in ostalih angleških bank je solidna kakor prej. Rezerve so večje, kakor bi jih kdaj bilo mogoče porabiti, in če razni francoski gospodje mislijo, da lahko omajajo angleške banke s pardnevnimi stavkami na zlato, bodo razočarani. Ta francoska vojna je ravno tako brezkorisna, kakor nesramna.

BERTA BENEDIČIČ roj. KERN naznanja vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je njen soprog, gospod

Franc Benedičič

urar in posestnik v Škofji Loki

danes, dne 30. julija ob 3 popoldne nenadno umrl.

Pogreb predragega pokojnika se bo vršil v soboto, dne 1. avgusta ob 5 popoldne na domače pokopališče.

Škofja Loka, dne 30. julija 1931.

Brez posebnega obvestila.